

عنوان مقاله: بررسی تأثیر رفتارهای معلم در میزان یادگیری دانش آموزان

۱- هادی رضائی باغکی ۲- محمد امین حنفی ۳- ابراهیم احراری سنگانی ۴- مریم حنفی

۱- لیسانس دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

۲- لیسانس دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

۳- لیسانس دانشگاه فرهنگیان واحد شهید رجایی تربت حیدریه

۴- لیسانس دانشگاه فرهنگیان ، واحد امام خمینی تربت حیدریه

چکیده

معلمان نقش مهمی در اجرای برنامه‌های آموزش و پرورش در سطح یک جامعه دارند. این نقش با سطح کارایی معلمان در عملکرد کار در جایی که منابع آموزشی کمیاب هستند، به چالش کشیده می‌شود. معلمان با استفاده بهینه از منابع موجود در تولید حداکثر بازده با چالش‌هایی روبه‌رو هستند. تحقق کار آموزشی در مدارس یک فعالیت پیچیده است. مشکلات دستیابی به کار آموزشی در مدارس در این واقعیت قرار دارد که آموزش مقوله‌ای است که به افراد مربوط می‌شود. که هر یک از افراد ویژگی‌های خاصش را دارند که در آن صورت با یکدیگر متفاوت است، رویکرد آموزشی برای همه متفاوت است و متفاوت اجرا می‌شود. معلم کسی است که در تحقق کار آموزشی در مدرسه نقش اصلی را دارد. معلم به عنوان عامل مهمی در تحقق کار آموزشی در چندین بعد، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. بنا بر این سطح آمادگی حرفه‌ای و اخلاقی وی باید لذت‌بخش باشد، تا بتواند نقش مهم و حیاتی‌اش را در پیشرفت دانش‌آموزان که آینده‌های یک جامعه می‌باشند، به خوبی ایفا کند.

واژگان کلیدی: رفتار - انگیزه - پیشرفت تحصیلی - معلم- دانش آموز

مقدمه

در دنیای پیچیده امروز هیچکس بی نیاز از تعلیم و تربیت نیست. امروز فعالیت در مدرسه و آموختن، خود بخش عظیمی از زندگی انسانهاست، دیگر نمی توان با طرز تلقی گذشته به شاگرد و تربیت او نگرست، اگر معلمان با اصول و مبانی و هدفهای تعلیم و تربیت، ویژگیهای دانش آموزان و نیازهای آنان و روشها و فنون تدریس آشنایی نداشته باشند. هرگز قادر نیستند به عنوان سازندگان جامعه ایفای نقش کنند. مهمترین عامل توسعه پرورش ذهنی علمی در یک جامعه نظام آموزشی است، در این نظام از بدو ورود تا آخرین دوره تخصصی، اخلاق علمی، اجتماعی، شیوه برخورد با مسائل و مشکلات به طور مستقیم آموزش داده می شود.

از این رو بر آن شدم روش تدریس خود را که تلفیقی از حل مسئله با استفاده از تقویت دید دانش آموزان است و به کارگیری توان ناشناخته آنان (استعداد کار عملی) که خود به آن آگاهی نداشته و هر یک بر اساس اجبار و یا اکراه به این رشته روی آورده اند، ایجاد علاقه و انگیزه نموده به تدریس بپردازم و آنان را در درک بهتر رشته ای که، صرفا جهت اخذ دیپلم و جا نماندن از فرهنگ خانواده پذیرفته اند به صورت یک هدف در آورم و در ادامه تحصیل و یا اشتغال زایی آنها در گروههای فنی و مهندسی آماده سازم.

بیان مسئله

مسئله آموزش و نحوه آن از دیرباز مد نظر اولیاء و صاحب نظران آموزشی بوده و تاکنون ادامه دارد.

با توجه به سابقه و پیشینه آموزش و تطبیق آن، به منظور بالا بردن سواد اجتماعی و فکر پرورش کارگران ماهر، که همان افراد دیپلمه با حرفه و تخصص می باشد در بدنه آموزش و پرورش ایجاد شد و با این انگیزه رشته های مختلف در هنرستانهای کار دانش به جامعه و دانش آموزانی که با هدف کار کردن پس از فارغ التحصیلی بود، ارائه گردید تا افرادی که توان ادامه تحصیل در دروس نظری و محض ندارند، توانمندیهای عملی خود را بارور نموده تا بخشی از سرمایه های صرف شده به بدنه جامعه بازگردانده شود.

این برنامه با هدایت دانش آموزانی که نمره اکتسابی و علاقه کمی به تحصیل داشتند، روبرو شد. در اینجا نقش معلم در درمان بدن بیمار سیستم و ایجاد انگیزه و بالا بردن یادگیری دانش آموزان پر رنگ تر از دیگر سطوح آموزشی پدیدار گشت.

معلم در این راستا باید علاوه بر تدریس با هنر خود انگیزه و اعتماد به نفس دانش آموزان را بالا ببرد تا فارغ التحصیلان کارآمدی را به جامعه ارائه دهد.

اهمیت تحقیق

نوجوانان ناآگاه از هدف آموزش و یادگیری همچنین مدرسینی که به روشهای نوین تدریس در این گروه سنی و رشته های فنی کمتر آشنائی دارند، آموزش را به تعویق انداخته و کار را تا حدودی مشکل می سازد.

مدرسین در آموزش، اقدام به استفاده از روشهای از پیش تعیین شده تدریس می کنند و در این روشها از مسائل عمده که شامل برخورد خوب معلم، انضباط و نظم و روش تدریسی که همراه حل مسئله توسط دانش آموزان و همراهی آنان با دست ساختهای خود (وسایل آموزشی که توسط آنها تهیه می شود) باشند غافل می شوند و این امر پیامدی جز دلسردی و کاهش انگیزه در آنها نخواهد داشت.

در این تحقیق سعی شده است تا این سه عامل و اثرات آن مورد بررسی قرار گیرد. انشاءا...

اهداف تحقیق

امروز دنیا بر پایه علم می چرخد. کلید همه حوائج علم است و بدون علم نمی توان جامعه ای غنی و مستقل، آزاد و با بنیه قوی به وجود آورد و بشر را از اسارت و مصرف زدگی رهاند. در زمانیکه دولت و ملت با صرف هزینه گزاف و صرف وقت نیروهای متخصص در آموزش این گروه فعالیت می کند، لازم دیدم به طرح و حل بخشی از مشکل آموزشی این دانش آموزان در یادگیری بهینه پرداخته تا از اتلاف سرمایه ملی جلوگیری نموده و در صورت دستیابی به نتایج مطلوب آنان را در اختیار همکاران قرار داده تا با همکاری و استفاده از تجربیات در این راه گام برداشته و در انجام آموزش این گروه موفق گردیم.

سوال های تحقیق

- ۱- برخورد خوب معلم با ایجاد انگیزه دانش آموزان رابطه دارد.
- ۲- انضباط و نظم با انگیزه دانش آموزان رابطه دارد.
- ۳- روش تدریس خوب معلم با انگیزه دانش آموزان رابطه دارد.

تعریف واژه ها

آمادگی

برای این که یادگیرنده در تجربه های آموزشی و تحصیلی خود شرکت فعال و موفقیت آمیز داشته باشد، باید آمادگی بدنی و روانی کافی داشته باشد.

انگیزش

انگیزش یا علاقه به یادگیری در حقیقت ترکیبی از چه چیز آموختن یا چرا آموختن است. بدین معنی که چه چیز بیاموزیم تا آموختن برای ما سودمند و مطلوب باشد. بسیاری از روانشناسان معتقدند که انگیزش مهم ترین عامل موثر در کارایی و یادگیری است.

آموزش

مأخوذ از کلمه لاتینی Educachon به معنای تربیت کردن – توجه کردن – رشد و نمو دادن. فن پرورش دادن کودک و تبدیل او به انسانی کامل را گویند.

انضباط و نظم

کلیه مقررات و اصولی که در کلاس حاکم است تا بر اساس آن انتقال مطالب راحت تر صورت گیرد و دانش آموزان چهارچوب کار را در یابند.

روش تدریس

راه و روشهایی که معلم در حین درس دادن برای انتقال معلومات به دانش آموزان به کار می برد.

نقشی که معلم بازی می‌کند به یک مؤلفه بسیار مهم بدل شده است، در واقع می‌توان گفت که او سازنده‌ی بی‌مناقصه ملت است. معلم در کنار والدین دانش‌آموز اندر القای ارزش، نگرش و رفتارهایی خاص در آن‌ها از اوان کودکی نقش برآورده‌ای دارد.

در یک محیط چالش‌برانگیز، در هر مدرسه یا دانشکده، همه‌چیز در درجه اول به معلم بسته‌گی دارد. معلم بایستی، درک عمیق اجتماعی و بینش روان‌شناختی مناسب داشته باشد، تا با فراهم کردن یک رابطه دوستانه و در عین حال اکادمیک، شاگرد در نزد او احساس راحتی داشته باشد و بتواند در موقع نیاز به او مراجعه کند. از یک سو، نحوه انتقال دانش به شاگرد از موارد بسیار کلیدی رابطه شاگرد-معلم است، معلم بایستی بر علاوه تشویق شاگردان، روش آسانی را برای انتقال دانش مد نظر بگیرد، او بایستی از نقش این دانش در شکوفایی شاگرد در حوزه مربوطه‌اش آگاه باشد و آن را به شاگرد بیاموزاند. معلم یکی از مهم‌ترین عناصر ساختار اجتماعی است، بر این مبنا، معلم قهرمان مقدس مدیریت، دارنده واقعی محصول آموزش و پرورش و کلیدی است برای موفقیت دانش‌آموزان. نقش سیستم درسی برای پیاده کردن این اهداف از سوی معلم قابل ذکر هست.

نقش یک معلم:

معلم، نقش کلیدی برای فراهم کردن محیط مناسب برای دانش‌آموزان دارد، زیرا سال‌های اول مدرسه برای دانش‌آموزان بسیار مهم است. معلم باید احترام، مراقبت و بدل به یک الگوی شود. او در مقابل باید یک محیط دلپذیر برای شاگردان فراهم کرده، با آن‌ها درست رفتار کند و آن‌ها را از طریق جاده موفقیت راهنمایی کند. یک معلم خوب کمک می‌کند تا دانش‌آموز توانایی‌های خودش را کشف کرده و به یک انسان بهتر بدل شود و سر آخر در ارزش‌آفرینی در جامعه سهم داشته باشد. بنا بر این وظیفه معلم است که توانایی‌هایش را در این کشور به کار گیرد. آینده کشور را روشن کند. معلم، مسوولیت بزرگی را در صنفش بر عهده دارد. یک دلیل این است که همه دانش‌آموزان به او بسته‌گی دارند. هر آنچه معلم می‌گوید تأثیر ژرفی روی دانش‌آموزان دارد و حتا احساسات (اعم از پرخاش‌گری و یا عطفوت) معلم در هنگام تدریس می‌تواند روی روان دانش‌آموزانش تأثیر عمیقی بگذارد.

اثر بخشی یک معلم:

هر شخصی دوست دارد در موقعیت‌های مختلف و به خصوص شغل خود، فردی موثر، موفق و مطرح باشد و به او با چشم منفعل، بی‌تفاوت، تأثیر پذیر صرف، گوشه‌گیر و ناکارآمد نگاه نشود و

تمایل دارد بتواند بر محیط کاری خودش، همکاران، مدیران و مافوقان و غیره تاثیر مثبت بگذارد. اثربخشی معلم نقش مهمی در فرایند یادگیری دارد. یک معلم موثر تصویر نامتحرک از پیش بر ساخته شده را برای دانش آموزان ایجاد نمی کند بلکه به دانش آموزان کمک می کند تا با درک موارد ارزنده در حوزه مربوطه، دیدگاهشان را ایجاد کنند. با درک مشکلات دانش آموزان و کمک به آنها، جالبتر کردن هر موضوع، با کنترل کلاس، عادلانه بودن با دانشجویان هنگام برخورد با آنها. اثربخشی معلم افزایش می یابد. این تاثیرگذاری محصول تعدادی از متغیرها است. متغیرهای تحصیلی، تسلط بر موضوع، سطح معنایی، عشق به کودکان، رضایت شغلی، تدریس. تجربه، رشد حرفه ای، سن معلم، تکنیک های مورد استفاده در تدریس و غیره. از بین همه این متغیرها مهمترین متغیر، دانش، شخصیت و مهمتر از همه نحوه تعامل او با دانش آموزان است. معلمان موثر کسانی هستند که توانایی تحقق نتایج یادگیری مورد نظر را نشان می دهند.

معلم خوب و موفق

معلم معمار روح و سازنده اخلاق و عواطف بشری است، از مهمترین عواملی محسوب می شود که ممکن است تاثیرات مناسب و یا نامناسب در پرورش روح و ذهن دانش آموزان داشته باشد. مطالعات جالب توجه و پر ارزش، درباره خصائص خوب معلم خوب، به وسیله محققین کشورهای مختلف صورت گرفته است.

انتظارات شخص یا اشخاصی که در ارتباط با دستگاههای تربیتی دارند یا از آن استفاده می کنند، تفاوت دارد و مدرس باید به این نکته توجه داشته باشد و تشخیص دهد که کدام مورد، در درجه اول اهمیت قرار دارد.

اگر دانش آموز را مرکز تمام فعالیتهای فرض کنیم، قطعاً انتظارات او در درجه اول اهمیت قرار می گیرد.

معلم موفق کسی است که در تولید علم و آگاهی، انتقال نور و روشنائی، تقویت اطلاعات و علوم بشری و ایجاد انقلاب علمی و اخلاقی و عقیدتی و افزایش توانایی های هنری و حرفه ای و رشد و تخصص و تعهد در نسل های آینده گام هایی هر چند بلندتر و بهتر بردارد. بدون شک توفیق در گرو ایمان و اخلاق و اراده و تلاش و کوشش است. در پرتو این ویژگیها، به عنوان یک معلم موفق، خدماتی شایسته به مردم و میهن و دین و دنیای بشریت ارائه دهد.

هنگامی که به این سوال می اندیشیم که یک معلم خوب باید دارای چه کیفیاتی باشد، صفاتی نظیر صداقت، کارایی، جرأت، انرژی، ثبات، عزم، کاردانی و ... به ذهن متبادر می شوند. ابتدا به جای

یک رویکرد کیفیتی باید در پی رویکرد عملکردی بود سپس در پی اجرای هر چه کارآمدتر، موثرتر و اقتصادی ترین اعمال برآمد.

از اولین سالهای ۱۹۶۰ محققین سعی کرده اند تعاریف دانش آموزان را در مورد معلم خوب به دست آورند. ساندروز بعد از بررسی یافته های مطالعات در این رابطه یک شمای ترکیبی را ساخته است، که معلم خوب:

- هدف دار بوده و بر خود کنترل دارد.
- می داند چه می خواهد تدریس کند و بر یادگیری دانش آموزان نظارت دارد.
- هنگامیکه آنها پیشرفت کافی ندارند، رفتار مثبت و مناسبی را در پیش می گیرد.
- نسبت به واکنشهای دانش آموزان خود حساس بوده و با تغییر دادن نقش خود به طور آرام و مناسب واکنش نشان می دهد.
- سعی در فهمیدن نکته نظرات یادگیرنده دارد و برای شاگردان خود احترام قائل است.
- برای بررسی معلم خوب ابتدا باید مشخص شود چه فردی برای کار دبیری مناسب است و سپس راه و رسم و وظایف را به او آموخت.

معیار و شرایط دبیری

عده ای تصور می کنند هر کس موضوع درسی را بلد باشد می تواند آنرا تدریس کند، اما به استناد اصول جدید آموزش و پرورش غرض و فایده تدریس تنها این نیست که دانش آموزان محفوظات اطلاعاتی در این باب کسب کند، بلکه در نتیجه کوشش ها و تجربه های مربوط به این درس ها، زندگی دانش آموز هم در زمان حال و هم در آینده شادابتر و نتیجه بخش تر می گردد و هر چه می آموزند، هم در بهبود زندگی وی و هم در پیشرفت وضع اجتماعی موثر واقع می شود.

کار دبیران امروزی نمی تواند به تدریس یک ماده درسی منحصر شود. دبیران باید ضمن وظیفه آموزشی خود به کمک ایجاد امکانات رشد متعادل همه نیروهای جسمی و فکری و عاطفی پسران و دختران را در نظر بگیرند و آماده کردن آنان را برای زندگی مفید و موثر هدف فعالیت خود قرار دهند.

اهمیت کار آموزشگاهها و اثرهای عمیق روش تدریس معلمان در پرورش نیروها و استعدادهای دانش آموزان شرایط ویژه ای برای شایستگی معلمان ایجاب کرده و مجموع این شرایط کار معلمی را یک پیشه محتاج تخصص قلمداد نموده است.

به طور کلی ارزش و شایستگی شخصی که خود را برای شغل دبیری آماده و موجب موفقیت وی می شود نسبت به خصائص ذیل تعیین می شود.

- فلسفه زندگی و شخصیت او.

- آمادگی برای تدریس و اتخاذ روش مناسب.
- سلامتی و بهداشت روحی، فکری و بدنی.
- آمادگی از لحاظ تخصص و کارهای فوق برنامه.
- علاقه مندی به شغل دبیری.
- تسلط در کلاس داری و آشنا بودن به روشهای تدریس، شناخت دانش آموزان، آشنایی به اختلاف استعدادها و علاقه مند بودن به پیشرفت و موفقیت شاگردان و تشویق آنها، داشتن طرح و برنامه، رعایت نظم و انضباط، دقت در کار، وقت شناسی، توضیح درس به قدر کفایت، بیان روشن و خوش آهنگی صدا و ...
- سلامت و آراستگی ظاهر، سادگی و دقت و سلیقه در لباس پوشیدن، توجه به هماهنگی رنگها، رعایت بهداشت و توجه کامل به پاکیزگی.
- خصوصیات مثبت و متعادل اخلاقی مثل گشاده روئی، خوش اخلاقی و با حوصلگی و بردباری، رفتار دوستانه و ...
- خصوصیات مدیریت و رهبری مثل شخصیت، منصف بودن، قضاوت عادلانه، عدم تبعیض و ...

نقش‌های متفاوت یک معلم برای مدیریت صنف:

کنترل‌کننده: معلم مسوولیت کامل در یک کلاس دارد که دانش‌آموزان چه کار انجام می‌دهند، چه می‌گویند و چگونه می‌گویند.

تشویق‌کننده: معلم دانش‌آموزان را به مشارکت تشویق می‌کند و به دانش‌آموزان پیشنهادهایی می‌دهد که چگونه یک فعالیت را به پیش ببرند. معلم باید در وقت لازم به دانش‌آموزان کمک کند.

منبع: معلم به گونه‌ای، مرکز منابع برای دانش‌آموزان است که در صورت نیاز می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند و یا هم در هنگام (کاملاً ضروری) به عنوان یک منبع، معلم می‌تواند دانش‌آموزان را به استفاده از منابع موجود مانند اینترنت هدایت کند.

ارزیابی‌کننده: معلم این نقش را بر عهده دارد تا ببیند دانش‌آموزان چقدر خوب عمل می‌کنند یا چقدر خوب از عهده مسوولیت‌های پذیرفته‌شده به آن‌ها برآمده‌اند. این ارزیابی معلم را کمک می‌کند تا به مشکلات دانش‌آموزان رسیده‌گی نماید.

سازمان‌دهنده: شاید این شاخصه سخت‌ترین و مهم‌ترین نقش معلم باشد. موفقیت بسیاری از فعالیت‌ها به سازمان‌دهی خوب دانش‌آموزان بسته‌گی دارد که دانش‌آموزان دقیقاً چه کارهایی در آینده انجام دهند. ارائه دستورالعمل‌ها در این نقش و همچنین تنظیم فعالیت‌ها بسیار مهم است. سازمان‌دهنده

همچنین می‌تواند به عنوان دست‌یار خدمت کند. این نقش همچنین به معلم اجازه می‌دهد تا با فراگیران هم‌آهنگ شود.

شرکت‌کننده: وقتی یک معلم در فعالیت‌های صنف شرکت می‌کند، جو در کلاس را بهبود می‌بخشد با این حال، معلم در هنگام انجام آن خطر تسلط بر فعالیت را به وجود می‌آورد. در اینجا معلم می‌تواند یک کلاس را زنده کند.

مدرس: معلم وقتی دانش‌آموزان درگیر کار پروژه یا خودآموزی می‌شوند به عنوان مدرس عمل می‌کنند. معلم راهنمایی می‌کند و به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا ایده‌ها را روشن کنند. این نقش می‌تواند راهی عالی برای توجه فردی به دانش‌آموز باشد.

وظایف یک معلم در فرایند یادگیری دانش‌آموزان:

ایجاد فرهنگ مراقبت: مدیریت مؤثر در کلاس ریشه در فرهنگ مراقبت دارد. اگر شرایط کلاس مشارکت و ریسک‌پذیری را تشویق کند، دانش‌آموزان به احتمال زیاد در روند یادگیری درگیر می‌شوند. معلمان باید از یک روش پرورش استفاده کنند و در هر دانش‌آموز روی آن سرمایه‌گذاری کنند. مبنای فردی پروژه‌های گروهی می‌توانند به عنوان وسیله‌ای برای ایجاد یک محیط مشارکتی که از محیط یادگیری تیم‌محور دعوت می‌شود، استفاده کنند. هنگامی که دانش‌آموزان احساس می‌کنند معلم نسبت به موفقیت‌شان متعهد است، آن‌ها بیش‌تر از دستورالعمل‌های کلاس و اهداف رفتاری خاص پیروی می‌کنند.

تنظیم قوانین: معلمان باید سال را با انتظارات روشن از رفتار کلاس شروع کنند. اگر دانش‌آموزان از آنچه وجود دارد و قابل قبول نیست آگاه باشند، احتمالاً آن‌ها در کلاس مشارکت بیش‌تری داشته باشند. آموزش درک مهارت‌های اجتماعی و چگونگی مواجهه با مشکلات باید بخشی از برنامه درسی منظم در کلاس باشد. تشریح پی‌آمدهای رفتار غیرقابل قبول، دانش‌آموزان را در پرورش مهارت‌های تفکر انتقادی و بدل شدن به آن‌ها کمک می‌کند، معلمان باید انتظارات رفتار را با خط مشی مدرسه و منطقه منطبق کنند و این اطلاعات را برای والدین روشن بسازند.

پاسخگو بودن: ارائه استراتژی‌های پاسخگویی برای مدیریت کلاس بسیار مهم است. معلمان باید سیستمی برای ارزیابی رفتار داشته باشند. نظارت بر رفتار به طور منظم به موفقیت دراز مدت کمک می‌کند. دانش‌آموزان باید آگاه باشند که فرایند ارزیابی مبتنی بر تعامل آن‌ها با دیگران در داخل و خارج از کلاس خواهد بود. رفتار کلامی و غیر کلامی باید در ارزیابی گنجانده شود. معلمان باید در کنفرانس والدین و معلمان نظرات‌شان را درباره رفتار با دانش‌آموزان و والدین به

اشتراک بگذارند. اگر والدین از زمان بروز مسائل آگاهی داشته باشند، می‌توانند انتظارات و پی‌آمدهای موجود در خانه را تقویت کنند.

مدیریت مشکلات: معلمان باید قبل از تلاش برای اصلاح آن، علت رفتار نگران‌کننده را تعیین کنند. تأکید بر عوامل مؤثر بر یک مسأله، چارچوبی برای مداخله فراهم خواهد کرد. به عنوان مثال، اگر کودکی مرتباً وقتی در کنار یک دوست خاص خود نشسته است، بدرفتاری می‌کند، تنظیم مجدد صندلی ممکن است جواب درستی باشد. در صورت امکان، معلمان باید به دانش‌آموزان کمک کنند که قبل از تشدید، رفتار خود را کنترل و اصلاح کنند.

مدیریت و نظارت کلاس درس

اگر مدیریت و کنترل در کلاس با توجه به مفاهیم کلیدی قدرت و حاکمیت در نظر گرفته شود، مفید است. پیتِر (peter) این مفاهیم را در محدوده کنترل اجتماعی مورد آزمایش قرار می‌دهد و بر اهمیت تشخیص بین آنها تأکید می‌کند. او در مورد قدرت چنین می‌گوید: (اساساً به راهنمایی دلالت می‌کند که در آن فردی به دیگران بر طبق خواسته خود با تهدید فیزیکی یا تهدید روانی یا با استفاده از حالت‌های ضعیف وحشت، تحریم و پاداش دستور دهد.) از سوی دیگر حاکمیت متضمن رسیدن به یک دستور استاندارد شده یا نظام ارزشی است، اساساً رفتار را در جهت پذیرش افراد اطاعت‌کننده تنظیم می‌نماید که در صورت فهمیدن، اجرا می‌شود و در ارتباط است با آنچه که در درون شکل قانونی اجرا شده زندگی شناخته می‌گردد.

از نظر واد (wadd) قدرت دارای چهار جزء است:

۱- رهبریت: توانایی جذب و تحت تأثیر قرار دادن مردم با خصوصیت شخصی خود.

۲- تسلط: توانایی به دست گرفتن و کنترل یک موقعیت.

۳- قدرت ذهنی: دانش و تسلط بر موضوع.

۴- منابع قدرتی: توانایی فردی که تمام زمینه‌های کار را در کلاس تنظیم می‌نماید.

او طریقی را که در آن این اجزاء متشکله می‌توانند تعیین‌کننده اصلی محدوده کارایی معلم باشد، بحث می‌کند. اثر هر یک ممکن است با توجه به موقعیت آموزشی خاص متغیر باشد. بدین طریق منابع قدرتی ممکن است به طور بارزتری به قدرت شخصی معلم در یک آموزش باز و در یک مدرسه با برنامه ریزی نسبت داده شود، در حالی که معلمی که در مدرسه خارج از محدوده و به سختی کار می‌کند می‌تواند بر تسلط متکی باشد که دلالت بر مفاهیم مشخصی از تهدیدهای فیزیکی یا روانی دارد. حاکمیت معلم در کلاس نه تنها از نقش سنتی او به عنوان معلم ناشی می‌شود بلکه از سیستم قوانین اجرایی مدرسه نیز در سطح و در کلاس به طور خاص ناشی می‌گردد. بنابراین

کنترل معلم بر رفتار شاگرد با استفاده از یک ترکیب ملایم قدرت شخصی که از خصوصیات و مهارت‌های معلم الهام می‌گیرد و حاکمیتی که از موقعیت اجتماعی فرد به عنوان معلم و نظام قوانین وضع شده و در حال اجرا در مدرسه و کلاس ناشی خواهد شد.

جلسات اولیه کلاس

اولین دیدار بین معلم و شاگردان در کلاس خیلی مهم است. راک و یانگ در تحقیقی که در مورد (اولین لحظات برخورد مابین معلم و دانش آموز) انجام شده، اشاره می‌کنند: موفقیت و یا شکست در طول سال ممکن است به تاثیری که در خصوصیات و نگرش، قوانین و ارتباط که در طی دو یا سه هفته اول در شروع سال تحصیلی وضع شده بستگی داشته است.

معلمین با تجربه یک عقیده روشن داشتند. اکثریت به دنبال وضع یک حضور جدی و ثابت بودند و آنها افکار خود را در مورد دانش آموزان با توجه به تجربیات خود تنظیم کرده بودند، نه با توجه به سوابق ثبت شده از آنان، تسلط شروع و جدیت بیش از اندازه همراه با قیافه گرفتن در آنها ظاهر می‌شد و از علائم غیر گفتاری (حرکات چشم، ژست گرفتن و ...) استفاده می‌کردند تا آنچه را که سعی داشتند به انجام رسانند، تقویت نمایند. آنها مجموعه‌ای از قوانین وضع شده را از همان ابتدا تنظیم نموده که در بعضی خصوصیات اخلاقی قابل توجهی وجود داشت.

مواردی که در جلسات شروع به طور موثری در تدریس موفق آمیزتر دخالت دارند:

۱- شناخت کلاس قبل از ورود.

۲- پیش بینی قبلی، شامل فکر کردن در مواردی چون محتوا، زمان بندی و روشهایی که قبل از درس باید انجام دهد.

۳- مقدمات و آراستگی ظاهر - برای شاگردان خیلی مهم است که معلم جدید کیست و چگونه به نظر می‌رسد. در این رابطه نوشتن نام بر روی تخته سیاه در اولین جلسه می‌تواند مفید باشد و از لحاظ ظاهری مهم است که معلم اثر مطلوبی بر دانش آموزان داشته باشد.

۴- اولین جلسه، محتوا و شروع آن - معلم باید برای معرفی درس دقت زیادی کند تا بتواند حداکثر کارایی را در عمل انجام دهد و ایجاد علاقه و انگیزه از مفاهیم کلیدی هستند که او باید مدنظر داشته باشد.

۵- منش، بازتاب و حالت - در آغاز حالت دوستانه و ثابت برقرار کند و درجه‌ای از حاکمیت را عمل کند. از اینکه خیلی نرم و ضعیف باشد، اجتناب ورزد. معلم باید با آرامش و بدون تنش زیاد باشد و همزمان ضروری است که معلم این پیام را برساند که در راس می‌باشد و با سایر خصوصیات مثل صبور بودن، کنترل برخورد و ... یک تصویر مطمئن از خود انعکاس دهد.

۶- معلم باید تعدادی از قوانین را در اولین جلسه دیدار با کلاس وضع نماید.

۷- روابط - معلم می‌تواند با کلاس به طور جمعی یا انفرادی از همان جلسات اولیه روابط مثبتی برقرار سازد. راک و یانگ راههای گوناگونی ارائه می‌دهند: مثل استفاده از جایزه و تشویق، توجه کردن به هر یک از دانش‌آموزان به طور انفرادی، معذرت خواهی در موقع اشتباه، کار کردن در کنار دانش‌آموزان و ارائه توصیه‌های مثبت جهت کمک به آنها، یادگیری و به کار بردن هر چه سریعتر نام دانش‌آموزان، تجلی خلق و خوی خوش.

تهیه طرح درس

یکی از شرایط مسلم موفقیت در تدریس تهیه طرح درس است. پیش‌بینی استفاده از وسیله آموزشی مانند کتاب، نقشه، نمودار، عکس، فیلم و بسیاری وسیله‌های دیگر و آماده کردن آنها پیش از ساعت درس، همه از اجزاء ضروری طرح درس می‌باشد. اگر قرار باشد یادگیری به مفهوم صحیح و موثر انجام پذیرد و هر درس با میل و رغبت کامل اجرا شود لازم می‌آید که هدف و غرض هر فعالیت برای خود دانش‌آموز روشن باشد. اهمیت همکاری با دانش‌آموزان در طرح ریزی همه فعالیت‌هایی که باید در آموزشگاه عملی شود آشکار می‌گردد. وقتی طرح برنامه کار و فعالیت با نظر خود دانش‌آموزان و به راهنمایی دبیر معین شد از هرگونه وسیله و روش مناسب برای حل مسائل و منظور، استفاده کنند.

کلاس داری و انضباط

یکی از مهمترین عوامل موفقیت معلم کلاس‌داری است که به وسیله جریانات مطلوب آموزشی به طور موثر و سریع ایجاد می‌شود. هدف کلاس‌داری صرفه جویی وقت و نیرو و جلوگیری از اختلال و ایجاد محیط مناسب برای فعالیت و یادگیری است و برای این کار باید تدابیر مناسب اتخاذ نمود. نوع این تدبیر بستگی به تعداد شاگردان، وسائل و حجم کلاس درس، نوع درس و رشته و شرایط و وضع عمومی آموزشگاه دارد.

رهنمودهایی برای برقراری انضباط در کلاس.

استفاده از تحسین و توجه به دانش‌آموز برای کاهش رفتارهای ناپسند در کلاس.

شناسایی مشکلات رفتاری خویش و آنان و رفع آنها.

بیان روشن و صریح قوانین و مقررات و بیان انتظارات خود از شاگردان.

تغییر رفتارهای ناپسند و نادیده گرفتن این گونه رفتارها در کلاس.

استفاده نکردن از تنبیه بدنی، معلم می‌تواند به عنوان تنبیه او را از چیزی که مورد علاقه اوست محروم سازد.

صحبت با دانش آموزان، که این نصیحت و صحبت باید در حد اعتدال و خستگی آور نباشد. زیرا بازده مطلوب نخواهد داشت.

روش تدریس بر اساس علائق و نیازها و پیش آمادگیها، تجربیات دانش آموز باشد و اصل آمادگی، درک و فهم و آموخته های قبلی دانش آموز مورد توجه قرار گیرد.

دانش آموز در جریان کلاس و تدریس باید فعال باشد و معلم به عنوان برنامه ریز و راهنما باشد. اگر معلم نقش تشنه کننده داشته باشد نه سیراب کننده و بتواند دانش آموز را در موقعیت مبهم و سوال برانگیز و عدم تعادل ذهنی قرار دهد باعث جذب کلاس خواهد شد و امکان بی انضباطی به حداقل خواهد رسید.

اخلاقی و تربیتی

اکثر عامل های موثر در این قسمت قرار دارند. به همین دلیل تقویت این قسمت برای نفوذ و تاثیر و پیشرفت دانش آموزان و رابطه معلم و دانش آموز بسیار مهم است. برای تقویت این قسمت باید به هر آنچه که در کتاب های اخلاقی برای تربیت دانش آموزان گفته شده عمل کرد. اخلاق تاثیر بر رفتار دانش آموزان را در پیش دارد. البته در موقعیت های مکانی و زمانی درست که اکنون به تعدادی از آن ها اشاره می کنیم:

احترام به شخصیت دانش آموز

مهمترین عامل که باعث تاثیر رفتار یادگیری دانش آموزان و پیشرفت دانش آموزان می شود، احترام معلم به دانش آموزان است. تاثیر رفتار معلم بر یادگیری دانش آموزان از رفتاری که معلم سبب بی احترامی یا احترام به دانش آموز گردد، شکل می گیرد. و بعد باعث تنفر دانش آموز از معلم می گردد. حتی اگر دانش آموز خلاف مقررات عمل کند، معلم می تواند او را به گونه ای تنبیه کند که باعث بی احترامی نشود. رفتار معلم با دانش آموزان در این گونه مواقع بسیار مهم است. مثلا از فحش دادن و تحقیر کردن دانش آموز بپرهیزد و تنبیهی مانند کم کردن نمره را در نظر بگیرد.

خوش رویی

خوش رویی یکی از راه های نفوذ و پیشرفت و تاثیر در یادگیری دانش آموزان است. اگر رفتار معلم با دانش آموز خوب باشد و همیشه خوش رو باشد. می تواند دانش آموزان را جذب کند. در روانشناسی لبخند، ظاهر جذاب، خوش رویی، تماس چشمی از عامل های تاثیر رفتار معلم بر یادگیری دانش آموز محسوب می شود. اگر دانش آموزان احساس کنند که معلم آنها را دوست

دارد، معلم بیشتر در دل دانش آموزان نفوذ کرده و پیشرفت دانش آموزان و رشد و ترقی آنان خواهد شد.

گفت و گوی تربیتی با دانش آموزان در کلاس

در کلاس علاوه بر مباحث درسی باید بر روی رفتارهای دانش آموزان نیز توجه کنیم. به این دلیل که آموزش و تربیت دو بال هستند. و هیچ گاه با یک بال نمی‌توان پرواز کرد. علم و اخلاق نمی‌تواند هیچ گاه از هم جدا باشد. برای پیشرفت دانش آموزان علم و اخلاق همیشه باید همراه هم باشند.

صداقت و راستی

معلم باید با دانش آموزان صادق باشد، دانش آموزان صداقت را دوست دارند. عدم صداقت باعث بی اعتمادی و خدشه دار شدن رابطه‌ی بین معلم و دانش آموزان می‌گردد. در نتیجه دانش آموزان نمی‌توانند به معلم خود اعتماد کنند. باید دانش آموزان با تواضع و فروتنی برخورد کرد این طور رفتار کردن باعث راحتی دانش آموزان با معلم می‌گردد. و نفوذ معلم در دانش آموزان بالا می‌رود و در یادگیری و پیشرفت دانش آموزان موثر است.

رعایت انصاف و عدالت

عدالت و انصاف از موارد مهم برخورد با شاگردان است. اگر معلم نتواند عدالت را برقرار کند و به بعضی از دانش آموزان بیشتر اهمیت بدهد، باعث بدبینی دانش آموزان می‌شود که این عامل جلوگیری از تاثیر رفتار معلم در دانش آموزان است. و سبب عدم پیشرفت دانش آموز می‌گردد.

فنون و مهارت‌های تدریس

این قسمت باعث نفوذ و تاثیر گذاری در رابطه‌ی معلم و دانش آموزان می‌گردد. معلم موفق کسی است که در کنار درس به دانش آموزان توانایی اداره کلاس را نیز به خوبی داشته باشد. عامل‌هایی مانند شوخی زیاد و یا بیش از حد به دانش آموزان میدان دادن باعث می‌شود. که در ذهن دانش آموزان تصویری ناپسند و ناتوان از معلم ایجاد شود. همچنین حفظ خونسردی و آرامش می‌تواند تصویری خوب در ذهن دانش آموزان ایجاد کند. و این باعث رفتارهای دانش آموزان می‌گردد.

نتیجه گیری

تاثیر رفتار معلم بر یادگیری دانش آموزان از هدف‌های مهم تعلیم و تربیت است. و تاثیر رفتار در یادگیری دانش آموزان هم با تغییر رفتار ما شکل می‌گیرد. این تغییر رفتار، تاثیر در یادگیری دانش آموز از معلم خود می‌باشد. تاثیر گذاری معلمان، بر روی رفتارهای دانش آموزان چه روحی و چه معنوی با نفوذ کلامشان اتفاق می‌افتد و رابطه‌ی معلم و دانش آموز را شکل می‌دهد. آموزش و پرورش میتواند نقش مهمی در رفتار معلم‌ها داشته باشد و تاثیر رفتار معلم بر یادگیری دانش آموزان بیشتر افراد موفق، موفقیت‌های خود را مدیون معلم‌های خود می‌دانند. و برخی نیز شکست‌های خود را از برخورد نامناسب معلم‌های خود می‌دانند. برای نفوذ در دانش آموزان روش‌های مختلفی هست. با توجه به این موضوع، معلم برای ارتباط برقرار کردن با دانش آموزان و نفوذ در آنها باید خود را تقویت کند.

حرفه معلمی یک فرایند پویا است، انتظار تغییر اوضاع تدریس را نداشته باشیم بلکه به استقبال آن رفته و برای هر وضعیت نامناسب بازخورد مناسب بیابیم. به راستی اگر معلمی هنر است، آموختن شیوه های تدریس علمی و عملی هنرمندانه تر است.

استفاده از الگوهای تدریس یک امر سلیقه ای است و باید طبق اهداف آموزشی و محتوای درس و شرایط یادگیرندگان انتخاب شود. در یادگیری آموزشگاهی باید بر فعالیت دانش آموزان تاکید شود. رقابت دانش آموزان برای کسب نمره کاهش داده شود، زیرا که رقابت برای نمره در درازمدت به شناخت فرد از توانایی خویش، آسیب می رساند.

در انتخاب الگوی تدریس به اثرات تربیتی، اجتماعی آن هم توجه شود، استفاده از روشهای فعال به کاهش دانش آموزان منزوی و منفعل منجر خواهد شد.

15th International Conference on

Humanities
Social Sciences and Lifestyle

www.Hslent.ir

پانزدهمین کنفرانس بین المللی
علوم انسانی، اجتماعی و سبک زندگی | اسپانیا

15 th international conference on Humanities, Social Sciences and Lifestyle

هر چه دانش آموزان در امر تدریس مشارکت داشته باشند و در یادگیری اهداف جزئی آموزشی موفق تر باشند، بازده و فعالیت موثرتری خواهند داشت. طبق جمع بندی پاسخهای پرسشنامه، بدین نتیجه می رسیم که هر چه یادگیری عمیق تر و موثرتر واقع شود، بر رفتارهای فردی و اجتماعی و انضباطی او تاثیری عمیق تر خواهد داشت.

منابع:

- پازارگادی، علاءالدین. شاهراه تدریس. تهران: مدرسه عالی شمیران. ۱۳۱۵.
- تربیت، ۱۳۸۴. ماهنامه فرهنگی آموزشی. سازمان بسیج دانش آموزی، تهران: چاپ هفتم.
- حسنعلی میرزاییگی، حسن حیدریان. پژوهش در علوم انسانی به روش ساده. تهران: امیرکبیر، ۱۳۸۴.
- احدیان. مقدمات تکنولوژی آموزشی. تهران: بشری ۱۳۷۴.
- دیویس، آری. مدیریت یادگیری. مترجمان - دکتر داریوش نوروزی و محمد حسین امیر تیموری. تهران: راهگشا: ۱۳۷۳.
- ذوفن، شهناز و پور. خسرو. تولید و کاربرد مواد آموزشی- تهران: وزارت آموزش و پرورش.
- صفوی، امان اله. کلیات روشها و فنون تدریس. تهران: معاصر ۱۳۷۶.
- علی آبادی خدریجه - مقدمات تکنولوژی آموزشی، تهران: پیام نور ۱۳۷۵.
- کوهن، لوئیز و مانیون، لارنس. راهنمای عملی تدریس. ترجمه فاطمه شاکری. تهران: جهاد دانشگاهی ۱۳۷۲.
- مجله تعلیم و تربیت. فروردین ۱۳۷۸ - ماهنامه وزارت آموزش و پرورش - شماره هفتم.
- هروی، حسین. روش تدریس. معلم موفق.